ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Πληροφορίες: Αντωνίνα Παπαθανάσογλου (τηλ.:2131306804)
gl@synigoros.gr

κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΙΑΚΟΜΙΧΑΛΗ
ΔΗΜΑΡΧΟ ΚΑΛΥΜΝΙΩΝ
mok@kalymnos.gr

ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΒΑΘΜΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΕ
fodsanotiouaigaiou@gmail.com

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
Δ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ di.perivalon@pnai.gov.gr

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΕΑΠΖ tm_plirof_va@apdaigaiou.gov.gr

<u>Θέμα</u>: Διαμαρτυρία για την παράλειψη διακοπής λειτουργίας ΧΑΔΑ στην Κάλυμνο

Αξιότιμε κύριε Δήμαρχε,
Αξιότιμες/οι κυρίες/οι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 εξετάζει αναφορά τ[redacted] κ. [redacted] ως εκπροσώπου ομάδας πολιτών οι οποίοι διαμαρτύρονται για την ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων στην περιοχή Γιαννοχώραφα Ν. Καλύμνου, όπου έχει δημιουργηθεί ΧΑΔΑ.

Ειδικότερα, οι αναφερόμενοι πολίτες κατέθεσαν σχετικό αίτημα προς τις αρμόδιες υπηρεσίες στις 12.02.21 ζητώντας την άμεση παύση λειτουργίας του ΧΑΔΑ και τη δημιουργία κατάλληλου χώρου τελικής διάθεση (ΧΥΤΥ) των απορριμμάτων, αφού θα έχουν προηγηθεί οι προβλεπόμενες διαδικασίες ανάκτησης και ανακύκλωσης. Επίσης, διαμαρτύρονται για τη ρύπανση της ατμόσφαιρας από το εκλυόμενο βιοαέριο στον ΧΑΔΑ, αλλά και από τα παράγωγα της καύσης των απορριμμάτων (διοξίνες, φουράνια , καθώς εκδηλώνονται συχνά πυρκαγιές. Τέλος, εκφράζουν την ανησυχία τους για τη μόλυνση - ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα.

Βάσει των ανωτέρω επισημαίνεται ότι η ελεύθερη καύση αποβλήτων παράγει προϊόντα πυρόλυσης, όπως διοξίνες/ φουράνια, πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες και πτητικές οργανικές ενώσεις[1]. Οι εν λόγω χημικές ουσίες που είναι τοξικές και εξαιρετικά καρκινογόνες. Κοντά δε στις εστίες της πυρκαγιάς καταγράφονται μεγάλες συγκεντρώσεις μονοξειδίου του άνθρακα και μικροσωματιδίων που απειλούν την υγεία, όσων εκτίθενται σε αυτές. Επίσης, ο υπόγειος και επιφανειακός υδροφορέας δύναται να μολυνθεί με επιβλαβείς μικροοργανισμούς ή και να ρυπανθεί με βαρέα μέταλλα ιδιαίτερα επιβαρυντικά για την ανθρώπινη υγεία.

Σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ Νοτίου Αιγαίου[2] προβλέπεται για τη διαχείριση των ΑΣΑ η δημιουργία ΧΥΤΥ στη νήσο Κάλυμνο, ενώ εναλλακτικά προτείνεται η μεταφορά των αποβλήτων, μέσω θαλάσσης, σε χώρους τελικής διαχείρισης άλλων νησιών. Για παράδειγμα προτείνεται η επεξεργασία των υπολλειμάτων της Καλύμνου να πραγματοποιείται από τη ΜΕΑ της Κω. Η αποκατάσταση του ΧΑΔΑ Καλύμνου βρίσκεται εντός των δράσεων που πρέπει να ολοκληρωθούν, ενώ περιλαμβάνεται στους ΧΑΔΑ για τους οποίους το ΔΕΕ είχε ζητήσει την παύση λειτουργίας τους.

Το 2005 το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) καταδίκασε την Ελλάδα για τη λειτουργία 1.125 μη ελεγχόμενων χώρων ταφής αποβλήτων (C-502/03/6-10-05). Μετά την ως άνω καταδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Ελληνικές Αρχές επανειλημμένα δεσμεύτηκαν για το κλείσιμο και την αποκατάσταση του συνόλου των ΧΑΔΑ, θέτοντας αποκλειστικές προθεσμίες, οι οποίες δυστυχώς παρήλθαν άκαρπες. Το Δεκέμβριο του 2014 και ενώ βρίσκονταν ακόμα 293 μη αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ, το ΔΕΕ με την C-378/13 απόφαση επιδίκασε την επιβολή χρηματικού προστίμου κατά της χώρας μας με το αιτιολογικό της παράβασης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την κοινοτική οδηγία «*περί των στερεών αποβλήτων*» και της μη εφαρμογής της προγενέστερης, ως άνω απόφασής του[3]. Σύμφωνα με τον προηγούμενο ΕΣΔΑ η αποκατάσταση των ΧΑΔΑ αναμενόταν να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2015.

Στο Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΚΑΠΑ/5615/121/2021)[4] αναφέρεται στον τομέα διαχείρισης αποβλήτων ότι: «*Σε κάθε περίπτωση πρωταρχικό μέλημα είναι η παύση των ενεργών Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) και η αποκατάσταση αυτών, η αντιμετώπιση περιπτώσεων κακής λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής καθώς και η δημιουργία των απαιτούμενων υποδομών για τη διαχείριση των αστικών αλλά και των βιομηχανικών επικινδύνων και μη αποβλήτων*».

---

[1] https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0013935115001930, *Ο αντίκτυπος της πυρκαγιάς στην υγειονομική ταφή στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα στο βορρά: Μια μελέτη περίπτωσης στο Iqaluit του Καναδά*, Enviromental research, τόμος 142, Οκτώβριος 2015.// https://regions20.org/wp-content/uploads/2016/08/OPEN-BURNING-OF-WASTE-A-GLOBAL-HEALTHDISASTER_R20-Research-Paper_Final_29.05.2017.pdf, *OPEN BURNING OF WASTE: A GLOBAL HEALTH DISASTER*, Alexander Cogut, October 2016, R20 REGIONS OF CLIMATE ACTION.

[2] «ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΠΕΣΔΑ), ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ», Νοέμβριος 2016.

[3] Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο επέβαλε στη χώρα μας πρόστιμο 10 εκατομμυρίων ευρώ για μη συμμόρφωση στην προγενέστερη απόφασή του και πρόστιμο 14.520.000 ευρώ ανά εξάμηνο για τους ΧΑΔΑ που υπήρχαν το Μάιο του 2014, το οποίο όμως θα μειώνεται κατά 40.000 ευρώ για κάθε ΧΑΔΑ που θα παύεται ή θα απορρυπαίνεται.

[4] Σύμφωνα με το άρθρο 7 της υπ' αρ. 67467/3577/2018 κοινής υπουργικής απόφασης «Μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων, τροποποίηση της Οδηγίας 2003/35/ΕΚ και κατάργηση της Οδηγίας 2001/81/ΕΚ - μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2284 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 334/1/17-12-2016).

Σύμφωνα με το άρθρ. 228 παρ. 1 περ. ζ του ν. 4555/18 οι ΟΤΑ Α΄βαθμού έχουν την ευθύνη της εξάλειψης της ανεξέλεγκτης διάθεσης των ΑΣΑ (Αστικών Στερεών Αποβλήτων) και αποκατάστασης των ΧΑΔΑ που βρίσκονται εντός της χωρικής αρμοδιότητάς τους, ενώ ως ΧΑΔΑ, όπως προαναφέρθηκε, εκλαμβάνονται γενικά οι χώροι διάθεσης αποβλήτων, όπως αυτά ορίζονται στον Ευρωπαϊκό Κατάλογο Αποβλήτων (ΕΚΑ), σύμφωνα με το Παράρτημα της Απόφασης 2002/532/ΕΚ, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Επίσης, κατά το άρθρ. 36 παρ. 5 του ν. 4042/12, όπως προστέθηκε με το άρθρ. 85 του ν. 4685/20, «*Για την αποκατάσταση Χώρου Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) υποβάλλεται από τον οικείο ΟΤΑ Α' βαθμού ή από τον ΦΟΔΣΑ του οποίου ο ΟΤΑ Α' βαθμού αποτελεί μέλος κατόπιν σχετικής προγραμματικής σύμβασης σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 246 του ν. 4555/2018 (Α' 133), Τεχνική Μελέτη Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης του ΧΑΔΑ, στη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Η σχετική άδεια χορηγείται με απόφαση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης*».

Οι Δήμοι, αλλά και τα νομικά τους πρόσωπα που αναλαμβάνουν τη διαχείριση αποβλήτων, εφόσον χρησιμοποιούν ΧΑΔΑ, υπόκεινται σε επιβολή διοικητικών κυρώσεων βάσει του αρθρ. 37 παρ. 3 του ν. 4042/12, χωρίς να αποκλείονται οι ποινικές κυρώσεις. Τονίζεται ότι στο άρθρο 44 του ν. 4042/12, ορίζεται ότι τα ποσά που καταβάλλονται από την Ελληνική Δημοκρατία ως χρηματικά πρόστιμα λόγω παραβιάσεων της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τη μη ορθή διαχείριση των αποβλήτων και τα οποία απορρέουν από πράξεις ή παραλείψεις φυσικών ή νομικών προσώπων των ΟΤΑ ή νομικών προσώπων αυτών για τη διαχείριση των αποβλήτων παρακρατούνται απευθείας από τους δήμους κατά τη διαδικασία κατανομής των κεντρικών αυτοτελών πόρων. Ακολούθως, εκδόθηκε η ΚΥΑ 34611/01.08.14 περί της διαδικασίας καταλογισμού και επιμερισμού χρηματικών προστίμων που επιβάλλονται στην Ελλάδα λόγω καταδίκης για παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας. Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις προβλέπονται (άρθ. 3 παρ. 1 και 2 του ν. 4042/12) και για οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο των οποίων οι δραστηριότητες αφορούν την παραγωγή, κατοχή ή την πραγματοποίηση εργασιών διαχείρισης αποβλήτων, όταν αυτές προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβες στο περιβάλλον.

Περαιτέρω, οι δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΠΔ 148/2009 περί Περιβαλλοντικής Ευθύνης (παρ. 1.2 του Παραρτήματος ΙΙΙ «...*διαδικασίες διαχείρισης αποβλήτων*...»).

Με βάση τα ανωτέρω παρακαλούμε για τα εξής:

1. Η αρμόδια Δ/νση Περιβάλλοντος της Περιφέρειας να μας ενημερώσει για τις ενέργειες που έχει πραγματοποιήσει σε σχέση με το θέμα (αυτοψίες, εισήγηση – επιβολή προστίμων) και να προβεί σε νεότερες αυτοψίες προκειμένου να διαπιστώσει την υφιστάμενη κατάσταση.
2. Ο Δήμος Καλυμνίων και ο ΦΟΣΔΑ Ν. Αιγαίου να μας γνωρίσουν τις ενέργειές τους σχετικά με την αποκατάσταση του ΧΑΔΑ, δηλαδή εάν έχουν πραγματοποιηθεί σχετικές μελέτες, καθώς και σε τι στάδιο βρίσκεται η συνολική διαδικασία.
3. Επίσης, θα θέλαμε να πληροφορηθούμε εάν έχουν ληφθεί τα απαιτούμενα μέτρα πυροπροστασίας, ώστε να αποτρέπεται η εκδήλωση πυρκαγιών στον ΧΑΔΑ της νήσου.
4. Σε περίπτωση που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικές μελέτες επιθυμούμε να μας γνωρίσετε έχουν γίνει οι απαιτούμενες μετρήσεις που προσδιορίζουν πιθανή ρύπανση του υπόγειου και επιφανειακού υδροφορέα από τα στραγγίσματα των αποβλήτων.
5. Αντίστοιχα παρακαλούμε να έχουμε ενημέρωση αναφορικά με την πορεία δημιουργίας μονάδας ΧΥΤ στη νήσο ή για την εξέλιξη των λοιπών λύσεων που έχουν προταθεί στον οικείο ΠΕΣΔΑ.
6. Σχετική ενημέρωση θα επιθυμούσαμε να μας παρασχεθεί και ως προς την πορεία και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ανακύκλωσης ΑΣΑ στον Δήμο

Καλυμνίων, καθώς και αν η διαλογή των ανακυκλώσιμων υλικών πραγματοποιείται σε ΚΔΑΥ εντός της νήσου ή σε άλλη περιοχή.

7. Η ΠΕΑΠΖ της Αποκεντρωμένης παρακαλείται να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της για την εφαρμογή του ΠΔ 148/09.

Σε αναμονή των ενεργειών και έγγραφων απαντήσεών σας, παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση.

Με τιμή

Δάφνη Φιλιππάκη Βοηθός
Συνήγορος του Πολίτη

<u>Κοινοποίηση:</u>

[redacted]@gmail.com